

★

Tenslotte vermelden wij in dit verband (het verband van het SS-complex) dat Himmler in de eerste helft van '44 ten behoeve van het *Institut für wehrwissenschaftliche Zweckforschung der Waffen-SS und Polizei* gevangenen die natuurwetenschappelijk en/of mathematisch geschoold waren, in *Kommandos* verenigde. Himmler hoopte dat de betrokkenen o.m. een betrouwbare grondslag zouden kunnen leggen voor de weersvoorspelling op lange termijn. Eén groep werd in Sachsenhausen geconcentreerd, een tweede groep, Joodse geleerden die aanvankelijk in het concentratiekamp Plaszow, in het *Generalgouvernement*, bij ballistisch onderzoek ingeschakeld waren en die ten tijde van de actie 'Oogstfeest' (het opruimen van de Joodse werkkampen in het district Lublin) gespaard waren, werd nog in januari '45 naar Flossenbürg verplaatst. Wij voegen nog toe dat weer een ander wetenschappelijk SS-instituut, het *Hygiene-Institut der Waffen-SS*, een dependance bezat in Raisko bij Auschwitz; ook hier werkten gevangenen in een apart *Aussenkommando* van Auschwitz – in juni '44 werd zelfs het gehele instituut uit het gebombardeerde Berlijn naar Raisko verplaatst.

★

Gelijk reeds gezegd: buiten de kampen, nl. in honderden *Aussenkommandos*, werden veel meer gevangenen in de militaire productie (of haar voorbereiding) ingeschakeld dan binnen de kampen. Er was tenslotte in Duitsland vrijwel geen grote industriële onderneming, te beginnen met enorme particuliere concerns als *IG Farben* en *Krupp*¹, die niet een deel van haar

¹ Op het grote chemische en farmaceutische concern *IG Farben* komen wij nog terug maar wij merken hier op dat na de oorlog in het grote proces voor een van de Amerikaanse militaire rechtbanken te Neurenberg vastgesteld werd dat dit concern zich enerzijds moeite gegeven heeft, buitenlandse arbeiders die onder dwang naar Duitsland gezonden waren, behoorlijk te behandelen maar anderzijds grote aantallen gevangenen van Auschwitz, van wie een aanzienlijk deel omgekomen is, ingeschakeld heeft bij de bouw van de fabrieksinstallaties te Monowitz.

Bij het staalconcern *Krupp* ligt de zaak nog ernstiger: in een overeenkomstig proces te Neurenberg bleek dat de aan *Krupp* toegewezen buitenlandse arbeiders vaak uitermate slecht behandeld zijn, en daarnaast heeft ook *Krupp* vele duizenden concentratiekamp-gevangenen bij de productie ingeschakeld. In de zomer van '42 werd besloten dat *Krupp* in Birkenau een fabriek of grote werkplaats voor de